

Nieuwsblad van en voor alle bewoners van het Van Stolkpark en de Scheveningse Bosjes. Uitgave van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

28 SEPT 1880 DE GEMEENTE 'S-GRAVENHAGE AAN JONKHEER H. C. A. VER-HUËLL OVERL 28 AUG 1881

Jbr: H.C.A. Ver Huell

Een bank voor Jonkheer Henry Christiaan Arnoud Ver Huell

Nog maar enkele weken geleden werden twee prachtige nieuwe, in België vervaardigde, vazen geplaatst op de Ver Huellbank, nadat ze enkele jaren geleden vernield werden. Wij prijzen ons gelukkig dat de vazen 'terug' zijn op dit sieraad in onze Scheveningse Bosjes.

Aanleiding om eens terug te gaan in de tijd en na te gaan voor wie en waarom de bank in 1881 de bank aan de Waterpartij geplaatst werd.

HAGENAAR IN HART EN NIEREN

Jonkheer Henry Christiaan Arnoud Ver Huell - in de wandeling Henri genoemd - was in 1818 in Den Haag geboren. Zijn ouders, die over een huis beschikken aan het Lange Voorhout, geven de voorkeur aan buiten wonen. Zij huren vanaf 1831 voor 700 gulden per jaar het landgoed Zorgvliet. Nadat de latere Koning Willem II het buiten eind 1838 Zorgvliet gekocht had en de huur-overeenkomst beëindigd, wordt het huis aan het Lange Voorhout weer betrokken. Voor slechts een paar jaar overigens, want in 1843 koopt Henri's moeder in Wassenaar, net over de grens met Den Haag, het landgoed Langenhorst, dat aan beide kanten van de Leidsestraatweg gelegen is. Zij laat het bestaande huis vervangen door een comfortabeler en ruimer huis. En ze laat het park, inclusief waterpartij, aanleggen naar ontwerp van de firma Zocher.

Henri zelf koopt eveneens in 1843 een wat bescheidener goedje, naast Langenhorst, een onderdeel van het vroegere landgoed Persijn,

gelegen aan de oostkant van de Leidsestraatweg. Hij laat er een gerieflijk woonhuis bouwen. Ook dit huis ligt in een park, dat door Zocher is ontworpen en aangelegd. Zijn vrouw Anna Martens en hij hebben maar ook in Klein Persijn gewoond. Daarna vestigen zij zich weer in Den Haag, waar het hen kennelijk toch beter bevalt. In 1865 verkoopt Henri het landgoed in vier parten.

Al in 1840 was Henri benoemd tot officier bij de dienstdoende schutterij, m een functie die hij negenentwintig jaar lang met veel genoegen heeft vervuld. Bij zijn afscheid wordt hij op persoonlijke titel benoemd tot luitenant-kolonel en ontvangt hij een eresabel.

VAN WILDERNIS NAAR LANDSCHAPSPARK

Op 8 mei 1861 word Ver Huell benoemd tot lid van de Gemeenteraad, een functie die hij ruim 21 jaar zou vervullen. In die tijd is hij lid van verschillende commissies: voor het Badhuis, voor de rekeningen van de Armbesturen, de Administratie van de gevangenis, de Rijsschool, de Zoölogische Tuin (de latere Dierentuin), de Armenhuisjes, Landbouw, handel en nijverheid, de Tentoonstellingswerken, en van Plaatselijke Werken en Eigendommen.

Al voordat hij tot de gemeenteraad toetrad waren er pogingen ondernomen om de tamelijk rommelige Scheveningse Bosjes te verfraaien. Steeds weer strandden de plannen - de ene keer werden de op de begroting voor de bosjes beschikbaar gestelde gel-

Inhoudsopgave

- 1 Een bank voor H. C. A. Ver Heull
- 5 GSBO grote grondgebieden I
- 6 Nieuw bestuurslid
- 6 Honderd jaar geleden III
- 8 Babysitters
- 8 Verenigingsadressen/info wijk

De Ver Huellbank - populair bij jong en oud

den voor een ander doel gebruikt, een volgende keer was er geen meerderheid te vinden om de plannen te doen uitvoeren. Weliswaar had men in 1859 de bekende Haarlemse tuinarchitectenfirma Zocher een ontwerp laten maken, maar veel schot zat er niet in.

Op 6 september 1864 wordt Ver Huell benoemd tot lid van de Raadscommissie van Plaatselijke Werken en Eigendommen. In deze commissie worden adviezen uitgebracht over ruimtelijke ordening, de aanleg van rioleringen, gas-, water- en elektriciteitsleidingen, verlichting, aanleg en onderhoud van wegen, grachten, kanalen, havens en bruggen, de badplaats, welstandstoezicht, bouwaanvragen en beplantingen. Onder de noemer beplantingen valt niet alleen het onderhoud van de straatbomen en begraafplaatsen, maar ook van pleinen en plantsoenen en bossen, binnen en buiten de stad. Het Haagse Bos en de Hofvijver, beiden Staatseigendom, worden onderhouden door de gemeente Den Haag, in goed overleg met de Minister van Financiën. Het werk van de commissie neemt door de enorme uitbreiding in de negentiende eeuw aanzienlijk toe. Het onder de laatste commissie vallende onderdeel beplantingen in en buiten de stad vormt om het in zijn eigen woorden te zeggen 'eene zeer groote liefhebberij, vooral de aanleg van de zoo schoone Scheveningsche Boschjes en begraafplaatsen enz.'

Het is dan ook zeer zeker aan - en hier komen de tijdgenoten van Henri Ver Huell aan het woord - het jarenlang onvermoeid en talentvol streven, en de tact van Ver Huell te danken dat tussen 1864 en 1882 een waterpartij gegraven wordt en de bosjes opnieuw beplant worden. Het project was zo

goed als gereed toen Ver Huell overleed: nog in 1881 wordt voor de voltooiing 1000 gulden op de begroting van 1882 uitgetrokken.

INITIATIEFVOORSTEL VAN DE VOLTALLIGE GEMEENTERAAD

Aan het slot van de vergadering van 28 september 1880 richt burgemeester Jhr. Mr. F.G.A. Gevers Deynoot zich tot de Raad met de volgende woorden: 'Ik kan den Raad mededeelen, dat hedenmiddag nog is ingekomen het volgende voorstel: de ondergeteekenden nemen de vrijheid aan den Raad voor te stellen om op de gronden tusschen 's-Gravenhage en Scheveningen gelegen, van Gemeentewege

voor Jonkheer H.C.A. Ver Huell een blijvend bewijs van erkentelijkheid te stichten, voor zijn gedurende vele jaren onvermoeid en talentvol streven om de woeste duingronden in aangename en voor de ingezetenen der Koninklijke Residentie geliefde wandelplaatsen en lommerrijke bosschen te hervormen. Mogt de Raad zich met dit voorstel vereenigen, geven zij in overweging Burgemeester en Wethouders uit te noodigen op de begroting van 1881 hiervoor de gelden voor te dragen.

Zij vertrouwen, dat hunne mede-ingezetenen in deze Gemeente het denkbild zullen toejuichen als eene rechtmatige hulde, die het geachte raadslid Ver Huell zijne medeburgers ruimschoots verdient. Was getekend door 36 leden van de raad.'

Het voorstel wordt met levendige toejuichingen door de Vergadering ontvangen en bij acclamatie aangenomen.

Toen Ver Huell van het voorstel op de hoogte gebracht werd was hij er 'geheel van ontsteld'. In zijn dankbrief schrijft hij:

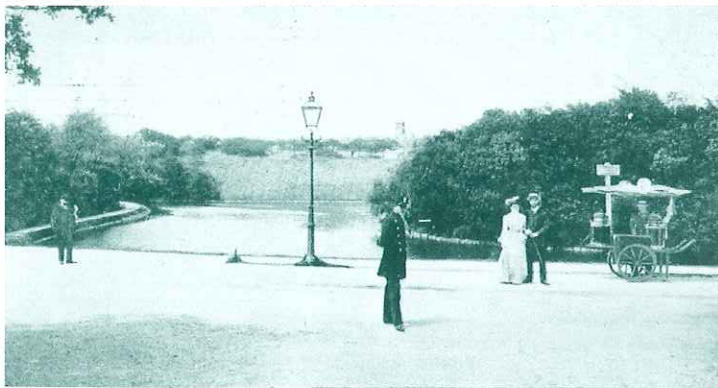
'Het is mij een behoefte U, mijnheer de Voorzitter, diepe dank te betuigen voor het treffend bewijs van genegenheid en van waardering voor het weinige, dat ik naar mijn bescheiden krachten getracht heb tot verfraaiing van onze schoone Residentie te verrichten.' Persoonlijker en emotioneler uit hij zich op 14 februari 1881 in een brief aan zijn achterneef Alexander Ver Huell:

'Ik was er bijzonder mede ingenomen, juist in tijd dat de zaken met Georges (de jongste zoon van Henri Ver Huell) aan den gang waren geweest onze naam voor altijd te vereeuwigen.'

Het gezicht op de banken voor Ver Huell en Cremer aan de Waterpartij (1904)

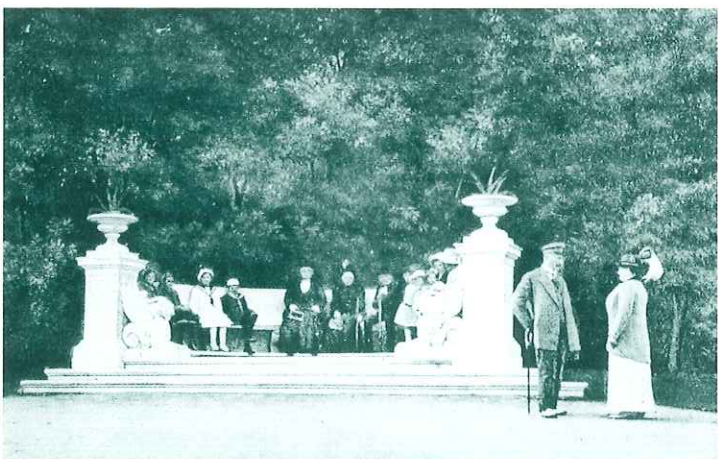

De ijsventer vlak bij de banken. Op de achtergrond boven de bomen de Belvédère

DE MOTIE GODON

In de gemeenteraad was het raadslid A.P. Godon de trekker van het voorstel voor Ver Huell een bank aan de Waterpartij te plaatsen. Hiervoor wordt op de begroting voor 1882 een bedrag van 3000 gulden opgenomen. Uit een onderzoek door de architect-directeur B. Reinders blijkt dat een marmeren bank 4800, een hardstenen bank 2800 en een bank van Bentheimer steen 2200 gulden zouden kosten. Ddaar komt nog het metselwerk bij dat in alle gevallen met vloer en plaat geschat wordt op 500 à 700 gulden.

Het College van B & W, vasthoudend aan het bedrag van drieduizend gulden brengt op 1 februari 1881 het voorstel in de raad: een halfronde bank in Escauzijnse steen, en plaatsing aan de zijde van het Kanaal, op het punt vanwaar men het fraaiste uitzicht heeft op de Waterpartij, een plek die in

Ver Huellbank - 1921

overleg met Ver Huell is uitgekozen. Het voorstel mondt uit in een heftige discussie, geopend door het Raadslid Godon die stelt dat de bank van Escauzijnse steen niet beantwoordt aan het doel: een uit die

grondstof vervaardigde bank zal weinig uitkomen in de bosjes en ten enen male het karakter van een monument missen! En als een marmeren bank 5000 gulden zou moeten kosten, dan zijn de verdiensten van Ver Huell dat toch ruim waard! Het raadslid Rietstap komt met een andere suggestie als wel-

verdiende hulde: waterwerken op kleine schaal in de trant van Versailles om de schone waterpartij te illustreren en te voltooien. En met een appèl op de toeristische aantrekkelijkheid betoogt hij dat opulstering in deze vorm nóg meer vreemdelingen naar Den Haag zal trekken. Het Raadslid Stam ondersteunt het voorstel van Godon. De motie van Godon haalt met 18 tegen 15 stemmen de Raad over de streep: er wordt opdracht gegeven voor een witmarmeren bank.

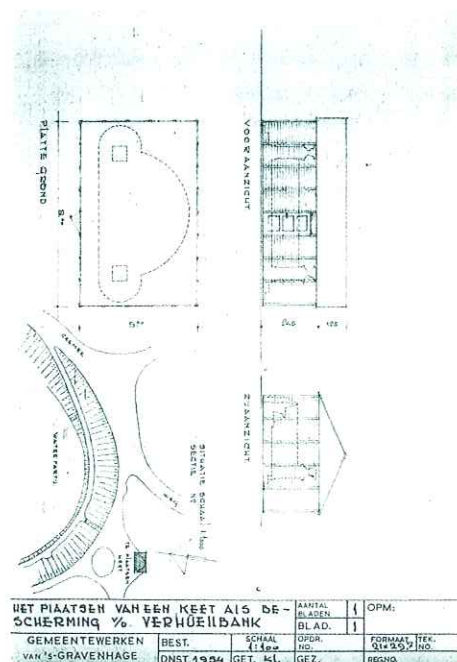
Het ontwerp voor de bank is getekend door de beeldhouwer Eugène Lacomblé, leraar aan de Polytechnische School (nu TU) te Delft: een zitbank in een halve cirkel met een buitenlengte van 7 1/2 meter, geflankeerd door twee sfinxen en gekroond door twee vazen.

'Ik hoop maar dat ik mijn bank nog zal zien' Henri Ver Huell, die al jaren lang hartpatiënt

is, komt in het laatste jaar van zijn leven maar nauwelijks buiten. Zo goed en zo kwaad als het gaat, zoals in mei 1880, schrijft hij: 'Wat mijne gezondheid betreft, Prof. Evers en mijn dokter zeggen dat het goed gaat. Ik voor mij vind dat het dan toch zeer langzaam gaat. Verbeeld u, ik mag nog niets doen wat de minste inspanning kost. Tegen

Juni zeggen zij, zal ik wederom eens naar eene vergadering mogen gaan, meer als een half uurtje lopen kan ik niet, en dan wel zeer zachtjes, en aan den arm van Georges of van mijne vrouw, ik die zoo gewend was

den geheelen dag te lopen. Maar na wat ik gehad heb mag ik niet klagen, want van 1 Dec. 1879 af heb ik den geheelen tijd met reumatiek erg gesukkeld en toen die twee nachten dat ik door die hartkwaal bijna gestikt [was], moet ik liever God danken dat ik nog zoo ben, want de zwakte in het hoofd gaat veel beter, en ik kan dan toch mijne werkzaamheden in de Scheveningsche Boschjes en het Haagsche Bosch nagaan, met een rijtuig wel te verstaan en dan ga ik daar even uit, en zoo ga toch mijn werk na.' In februari 1881 reageert Ver Huell op de mededelingen van zijn collegae uit de Raad: 'Nu hoor ik, dat het een monumentale marmeren bank zal zijn bij de Waterpartij met ons wapen en eene mooye hulde erop geschreven en dat de Commissie daarmede belast wel iets eenvoudig en mooi bedacht heeft en dus daar indien het kan eeuwig zal blijven bestaan; ik ben er dan ook zeer grootsch op, want als men dood is, dan gebeuren zulke zaken nog wel, maar bij zijn leven niet dikwijls. Nu hoop ik maar, dat ik mijn bank nog zien zal, want als ik in zulke hevige benaauwdheden zit, en nog spreken kan heb ik wel eens aan Evers gezegd. Wel beste vriend, ik zal mijn bank niet zien, heden morgen heb ik nog een half uur lang zoo kortademig geweest dat het hoogst onaangenaam en benaauwd is, enfin in mijn toestand moeten wij er maar het beste van hopen.', en in maart 1881: 'Maar ik heb heden een perfecten nacht gehad en voel mij dus bijzonder wel en ik hoop uwen goeden raad op te volgen en de gezonde Scheveningsche Boschjes trachten op te

De winterjas voor de Ver Huellbank

krabbelen. Het was er gisteren zoo warm dat ik met genoeg met mijne vrouw er op een bankje heb gezeten, ik kan zoo ver niet lopen, maar laat mij dan met het rijtuig brengen en dit gaat opperbest.'

Helaas is Ver Huell's veronderstelling dat hij 'de bank niet meer zal zien' juist: op 28 augustus 1881 overlijdt hij. De bank wordt een week later, op 5 september 1881 opgeleverd. Op 13 september maakt Burgemeester Gevers Deijnoot melding van de oplevering. En aangezien men de bank niet meer in aanwezigheid van Ver Huell zelve kan onthullen geeft het College er de voorkeur aan zich te beperken tot de mededeling dat het huldeblijk voor Ver Huell onthuld is en ter bescherming aan het publiek wordt aanbevolen.

EEN BOLLENVELD VOOR DE BANK EN EEN WINTERJAS

Op 7 november 1881 biedt de passementwerker en fabrikant van borduurwerken A.A. Knuijver, met wie Ver Huell in zijn actieve tijd bij de schutterij goede contacten gehad zal hebben de gemeente een bollenveld aan, crocussen, met het doel die te doen planten in de Scheveningsche Bosches nabij de Ver Huellbank. Een voorstel dat de Raad gaarne aanvaardt, en toezegt dat in overleg met de opzichter Westbroek zal bezien worden waar de bollen geplant zouden worden. In oktober 1881 wordt aan de Gemeentewerf nog opdracht gegeven om een houten omhulsel te vervaardigen, dat 's winters geplaatst moet worden om de bank te beschermen. Totdat de bank in 1942 voor de aanleg van de Atlantikwall werd weggehaald gebeurde dat elke winter. Het jaarlijkse onderhoud wordt de eerste jaren, aanvankelijk voor 25, en later voor 40 gulden per jaar toevertrouwd aan de steenhouder, A. van Roon. Al in 1885 werd er geklaagd over het voortdurend verontreinigen van VerHuell's bank. Vanuit de gemeenteraad kwam het advies om te adviseren tot verscherpt politietoezicht.

NOG STEEDS EEN TREKPLEISTER

De Scheveningse Bosjes zijn met de Waterpartij altijd al een uitermate populaire trekpleister geweest. Vooral in het weekeinde was een tramrit tot aan de Promenade - daarna moest er nog een 'zone' betaald worden om naar het strand te komen - en daarna een wandeling door de Bosjes geliefd. De ligging van de Ver Huellbank en

De Ver Huellbank anno 2003: schoongemaakt, en voorzien van nieuwe vazen

de op een vijftig meter afstand in 1883 geplaatste Cremerbank aan de oostzijde van de Waterpartij noodden tot een plezierig oponthoud. Bovendien was er vaak ook nog de mogelijkheid een ijsje te kopen ... Vrij kort na het begin van de Duitse bezetting in 1940 wordt Scheveningen vesting en spergebied. De plannen voor de aanleg van de Atlantikwall treffen ook de Bosjes. Midden door de Waterpartij komt een deel van de tankgracht; een betonnen lijn van 'asperges' wordt door het terrein getrokken. Een groot deel van de bomen wordt gekapt, en wat er aan de stadskant blijft staan wordt voor een gedeelte 'gerooid' om in de kachel van kleumende Hagenaars te verdwijnen. De gedenktekens, de banken voor Ver Huell en Cremer, de Vosmaerbron en de buste van Constantijn Huygens na verdwijnen naar de gemeentewerf.

Slechts die gedenktekens waarvoor bij het Ministerie van Financiën een vergoeding verkregen kan worden komen na de bevrijding in aanmerking voor herplaatsing.

Na de opruiming van alle beton, hetgeen 8 miljoen naoorlogse guldens kost, komen de nieuwe plannen: de aanleg van een broodnodige verbinding tussen Wittebrug en Scheveningseweg, en daarnaast marginaal herstel van de Waterpartij en nieuwe aanplant van de Bosjes.

Van de gedenktekens is de buste van Constantijn Huygens de eerste die herplaatst wordt: in 1952 op de noordelijke hoek van de Scheveningseweg en Ary van der Spuyweg. Pas in 1956 worden de Ver Huell- en Cremerbanken herplaatst: de Ver Huellbank aan de noordzijde - de Kanaalzijde - van de Waterpartij, de Cremerbank aan de Duinweg aan de kant

van de Belvédère, met uitzicht over de Waterpartij in de richting van de Professor Teldersweg.

De Ver Huellbank - ach, had Henri Ver Huell zelf het mogen meemaken, staat in volle glorie, met een prachtig uitzicht over 'zijn' Waterpartij in de richting van de Promenade, enigszins verscholen in het loofhout van het duin. Maar altijd is de bank in trek ...

Nu de vazen er weer op staan, rijst de vraag: zouden er aloë's of agaven beschikbaar om het vooroorlogse beeld te doen opleven? En is zou een 21ste eeuwse opvolger zijn van passementwerker Knuijver, die crocussen voor een bollenveldje wil aanbieden?

Anneke Landheer-Roelants

Bronnen:

Commissie van Plaatselijke Werken en Eigendommen, Notulen en Bijlagen 1880-1881

College van Burgemeester en Wethouders, Notulen 188-1881

Gemeenteraad van 's-Gravenhage, Handelingen 1880/1.

Agendastukken Gemeenteraad 1880-1
Het Gelders Archief, Correspondentie tussen Henri Ver Huell en Alexander Ver Huell 1860-1881